

ТЕМА: УТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТОК РАННЬОФЕОДАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ - КИЇВСЬКА РУСЬ.

МЕТА: визначити основні теорії походження Київської Русі, її устрій, розвиток економіки та соціальну структуру, історичні періоди розвитку; розвивати у студентів вміння оперувати новими термінами та вчити їх робити висновки та узагальнення з прочитаного матеріалу; виховувати у студентів повагу до давньої історії наших пращурів.

ТИП: Урок засвоєння знань

ОБЛАДНАННЯ: Карта України. Світлична .В. В. «Історія України».К.2003. Портрети-ілюстрації київських князів.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. ОРГАНІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

1. Дайте характеристику первісної епохи.
2. Велике переселення народів та історична доля півдня України (письмово)
3. Охарактеризуйте розвиток античних міст-держав.
4. Розкрийте історію походження та розвитку слов'янських племен.

III. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ, МЕТИ ТА ЗАВДАНЬ ЗАНЯТТЯ.

План.

1. Утворення Київської Русі.
2. Устрій Київської Русі.
3. Історичний розвиток Київської Русі та її значення.

IV. СПРИЙМАННЯ ТА УСВІДОМЛЕННЯ НОВОГО НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

1. УТВОРЕННЯ КИЇВСЬКОЇ РУСІ.

Теорії походження Київської Русі. Норманська та природно-історична.

2. УСТРІЙ КИЇВСЬКОЇ РУСІ.

Ранньофеодальний характер держави. Економіка та соціальна структура населення (холопи, смерди, міщани, духовенство, князі) Форма правління – ранньофеодальна монархія. Віче як елемент народовладдя. Територіально-політичний устрій – удільні князівства. Адмінреформа Володимира Великого. Прийняття християнства 988 рік.

3. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК КИЇВСЬКОЇ РУСІ. ЇЇ ЗНАЧЕННЯ.

I-й період Олег (882- 912)
Ігор (912-945)
Ольга (945-964)
Святослав (964- 972)

Період швидкого територіального зростання Русі і поступова консолідація держави.

II-й період Володимир Великий 978- 1015рр та Ярослав Мудрий 1019-1054ю Це період економічного та культурного розквіту Київської держави, досягнення вершин її політичної могутності.

III-й період –це період феодальних усобиць , які розгорнулись після смерті Я.Мудрого Це період поступового політичного ослаблення Київської Русі.

Визначана роль В. Мономаха . Його «Поученіє дітям»

IV-й період – період полі централізації К.Русі, який продовжується до монголо-татарської навали 1241 року

Історичне значення та проблема спадщини Київської Русі.

У.СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ, ОТРИМАНИХ СТУДЕНТАМИ

Робота з історичними документами «Повість врем*яних літ» та «Руська правда»

ПРОБЛЕМНЕ ПИТАННЯ : Хрещення К. Русі мало мирний чи насильницький характер?

VI. Домашнє завдання .ПІДСУМКИ ЗАНЯТТЯ
Світлична В.В. стор.30-40;48-51.

Із «Поученія» Володимира Мономаха

Найперше, задля Бога і душі своєї страх майте Божий у серці своїм і милостиню чиніть щедрю, бо се єсть начаток всякому добру.

Не наслідуй лиходіїв, не завидуй тим, що творять беззаконня, бо лиходії винищені будуть, а ті, що надіються на Господа, заволодіють землею. Бо іще трохи – і не стане нечестивого, шукатиме він місця свого – і не знайде [його]. А кроткії унаслідують землю [і] радуватимуться у тривалому мирі. Підстерігає грішний праведного і скрегоче на нього зубами своїми. Господь же посміюється над ним, бо бачить, що прийде день Його...

Тож, Бога ради, не лінуйтеся, я благаю вас, не забувайте трьох діл тих, бо не є важкі вони. ...

Якщо вам Бог зм'якшить серце, то сльози свої пролийте за гріхи свої, кажучи: «Як от блудницю, і розбійника, і митника ти помилував єси, [Господи], так і нас, грішних, помилуй». І в церкві се дійте, і [спати] лягаючи. Не пропустіте ж ні одної ночі. Якщо ви при силі, [хоч раз] поклонітесь до землі, а коли вам стане немічне – то тричі. І сього не забувайте, не лінуйтеся, бо тим нічним поклоном і співом [молитви] чоловік побіждає диявола, і що за день людина согрішить, то сим ізбавляється [од гріха]. Навіть і на коні їздячи [коли] не буде [у вас] ні з ким діла [і], якщо інших молитов не умієте ви мовити, то «Господи, помилуй» благайте без перестану потай – бо ся – молитва єсть ліпша од усіх [молітеся краще], ніж думати нісенітницю, їздячи.

Усього ж паче – убогих не забувайте, але, наскільки є змога, по силі годуйте і подавайте сироті, і за вдовицю вступітесь самі, а не давайте сильним погубити людину.

Ні правого, ні винного не вбивайте [і] не повелівайте вбити його; якщо [хто] буде достоїн [навіть] смерті, то не погубляйте ніякої душі християнської.

Паче всього – гордості не майте в серці і в умі. А скажімо: «Смертні ми єсмо, нині живі, а завтра – у гробі. Се все, що Ти нам, [Боже], дав єси, - не наше, а твоє [його] нам поручив Ти єси на небагато днів». І в землі не ховайте [нічого], - се нам великий єсть гріх.

Старих шануй, як отця, а молодих – як братів.

У домі своїм не лінуйтеся, а за всім дивіться. Не покладайтесь на тивуна, ні отрока, щоби не посміялися ті, які приходять до вас, ні з дому вашого, ні з обіду вашого.

На війну вийшовши, не лінуйтеся, не покладайтесь на воєвод. Ні питтю, ні їді не потурайте, ні спанню. І сторожів самі наряджайте, і [на] ніч лише з усіх сторін розставивши довкола [себе] воїв, ляжте, рано встаньте. А оружжя не знімайте із себе вборзі, не розгледівши [все] через лінощі, бо знагла людина помирає.

Лжі бережися, і п'янства, і блуду, бо в ньому душа помирає і тіло.

А куди ви ходите в путь [за даниною] по своїх землях, не дайте отрокам шкоди діяти ні своїм [людям], ні чужим, ні в селах, ні в хлібах, а не то клясти вас начнуть. А куди підете і де станете – напоїти, нагодуйте краще стороннього; а ще більше вшануйте гостя, звідки він до вас [не] прийде чи простий, чи знатний, чи посол, - якщо не можете дарунком, [то] їжею і питвом. Вони бо, мимоходячи, прославлять чоловіка по всіх землях – або добрим, або лихим.

Жону свою любіте, але не дайте їм [жінкам] над собою власті.

Охрещення Володимира

У рік 988. А за божим приреченням в цей час розболівся Володимир очима. І не бачив він нічого, і тужив вельми, і не догадувався, що зробити. І послала до нього цесариця посла, кажучи, « Якщо ти хочеш болісті сеї позбутися, то відразу охрестись. Якщо ж ні – то не позбудешся сього» . І, це почувши, Володимир сказав: « Якщо буде се правда – воістину велик Бог християнський». І повелів він охрестити себе.

І тоді єпископ корсунський з попами цесаричиними, огласивши його, охрестили Володимира. І коли возложив єпископ руку на нього – він зразу прозрів. Як побачив Володимир це раптове зцілення, він прславив Бога, сказавши: « Тепер узнав я Бога істинного». А коли побачила це дружина його – многі охрестилися.

... Коли ж охрестили Володимира в Корсуні, то передали йому віру християнську, кажучи так: « Хай не спокусять тебе деякі з єретиків. А ти віруй так говорячи:» Вірую во єдиного Бога отця вседержителя, творця неба і землі», - і до кінця цей символ віри.

Із « Руської правди»

1. Коли вб'є чоловік чоловіка, то мститися брат за брата, якщо сини одного батька, чи батька син, якщо племінник, чи сестри син; а якщо не буде мститися – то 40 гривен за голову; якщо буде русин, чи гридин, чи купець, чи ябедник, чи мечник, якщо ізгой чи слов'янин, то 40 гривен поклади на нього.
2. Якщо буде кров чи синці в ураженого, то не потрібен і свідок людині тій; якщо не буде знаку якогось – потрібен свідок, не буде знаків – і справді кінець; якщо не може мститися, то взяти за образу 3 гриані, а лікарю нагорода.
3. Якщо хтось когось ударить батоном чи жердиною, чи рукою, чи чашею, чи рогом, чи обухом, то 12 гривен; якщо його не спіймали, то помоталися йому, на тому й кінець.
4. Якщо поранить мечем, не виймаючи його, чи рукояттю, то 12 гривен.
5. Якщо поранить руку і відпаде рука чи всохне, 40 гривен. Якщо нога буде ціла чи почне кульгати, тоді то друзі примирять.
6. Якщо палець віріже якийсь, то 3 гривні за образу.
7. А коли вуса – 12 гривен, бороду – 12 гривен.
8. Якщо ж хто вийме меча, але не вдарить, то той гривню покладе.
9. Якщо ж поранить чоловік чоловіка чи від себе, чи до себе – 3 гривні та 2 свідки; якщо буде варяг чи колб'яга то під присягу.
10. Якщо челядин сховається чи у варяга, чи у колб'яга і його впродовж трьох днів не знайдуть, і на третій день не зізнається, - то 3 гривні за образу.
11. Якщо хто поїде на чужому коні, не позичивши його, - виклади 3 гривні.
12. Якщо хто візьме чужого коня чи зброю, чи одяг, а знайдеться у своєму миру (общині), то взяти хазяїнові своє, а 3 гривні - за образу.

13. Якщо знайшов крадія, не кажи йому: «моя»; нехай піде на звід, де річ взяв, якщо не піде, то знайди поручника впродовж 5 днів...
15. Якщо хто челядина спіймати хоче, упізнавши своє, то до одного вести, у кого той купував, а той веде до іншого, і так, коли дійде до третього, - кажи йому: «віддай ти мені свого челядина, а ти свої гроші шукай зі свідками».
16. Якщо холоп ударив вільного чоловіка і біжить до хоромів, а пан почне ховати його, то холопа спіймати, а пан мусить сплатити за нього 12 гривень, а коли зустріне той муж холопа – може вбити його.
17. А якщо зламає чи спис, чи щит, чи сокиру і захоче сховати у себе, то взяти гроші у нього; а якщо зламав і почне повертати, то грішми мусить заплатити скільки це коштуватиме.
18. Якщо уб'ють огнищанина за образу, то вбивці мусять сплати 80 гривень, а людям не потрібне; і за збирача княжих податків – 80 гривень...
21. А за княжого тивуна 80 гривень. А за конюха стада 80 гривень.
22. А за сільського старосту, княжого і хлібороба 12 гривень. А за рядовичів княжих 5 гривень.
23. А за смерда і холопа 5 гривень.
24. Якщо сина годувальниці, чи годувальницю, 12.
25. А за княжого коня, якщо той з плямою, - 3 гривні; а за сердового – 2 гривні.
26. За кобилу 60 різань, а за вола гривню, а за корову 40 різань, а за третяка (дворічний бичок, жеребець) 15 кун, а за лошину (худоба на другому році) півгривні, а за теля 5 різань, за яра (ягня) – ногата, за барана – ногата.
27. А якщо забере (уведе) чужого холопа чи раба, платити йому за образу 12 гривень...